

Кобеля-Звір М. Я.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики
Львівського торговельно-економічного університету
м. Львів, Україна*

Вовчак О. Д.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансових технологій та консалтингу
Львівського національного університету імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-323-4-18>

ГРАНТОВІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ РОДИН: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З розв'язанням війни російською федерацією проти України у нашій державі почала формуватися вузька цільова аудиторія, що згодом інтенсивно збільшувалася та в майбутньому має перспективи ще більше масштабуватися – ветеранська спільнота. Вік сучасного ветерана нині становить 20–40 років. Саме вони є найбільш активними членами суспільства, які при поверненні до цивільного життя, мають потенціал відігравати провідну роль у процесі економічного розвитку України. А для цього ветеранам та ветеранкам необхідно пройти важливий та іноді довготривалий шлях ресоціалізації та адаптації. Частково на цей процес мають позитивний вплив грантові програми від міжнародних, національних та регіональних грантодавців. Утім, грантові інструменти цієї програми є недоступними для більшості ветеранів через низку причин. А тому актуальними є дослідження грантових програм для підтримки ветеранів та членів їх родин, виявлення специфіки та пріоритетів грантодавців, а також окреслення основних перепон в отриманні грантової допомоги ветеранами та членами їх родин.

Ще з 2014 року міжнародні, національні та регіональні фонди та грантові програми ініціювали програми підтримки ветеранської спільноти. Водночас ця допомога була ситуативною. Системного характеру вона набула з 2022 року, коли запрацював Український ветеранський фонд. Це державна бюджетна установа, яка забезпечуватиме підтримку ветеранів війни, членів їх сімей, родин

загиблих подальшою реабілітацією та реінтеграцією до мирного життя через відповідні проєкти. Ініціатива його створення належить Міністерству у справах ветеранів України. Фонд займається розробкою і впровадженням сучасних проєктів, спрямованих на підтримку ветеранів та їх родин. Він став стартовим майданчиком для підтримки ветеранського бізнесу, у тому числі – за рахунок надання грантів [3]. У 2022 році працювали такі програми: Варто, Варто 2.0 та Програма Варто+ГО.

Перші дві були орієнтовані на фінансування бізнесу ветеранів та членів родин загиблих. Програма Варто+ГО була спрямована на підтримку громадських об'єднань із статусом юридичної особи (громадські організації або громадські спілки), діяльність яких спрямована на захист прав і свобод, задоволення суспільних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів ветеранів та членів їхніх сімей [3].

Актуальні програми фонду у 2023 році: #Варто: Золоті руки, #ВАРТО: підтримка ветеранського бізнесу, #ВАРТО+ГО, #ВАРТО «Робити своє». До реалізації конкурсу #ВАРТО «Робити своє» долучився благодійний фонд «МХП – Громаді» [3]. За цією програмою ветерани, ветеранки, а також родичі полеглих захисників та захисниць отримали від 500 тис. до 1,5 млн грн на відкриття й розвиток власної справи.

10 квітня 2023 року Уряд розширив програму «Робота» та запустив нові грантові програми для ветеранів, в рамках них учасники та учасниці бойових дій, а також їхні дружини або чоловіки можуть подати заяву та отримати фінансування від держави на старт чи розвиток власної справи. Так, вони зможуть запустити або масштабувати свій бізнес, створити нові робочі місця для населення, інтегруватися в мирне життя й отримувати прибуток [1; 2]. Розмір гранту може становити: до 250 тис. грн – подати заяву можуть лише ветерани. Отримувач гранту повинен створити 1 робоче місце; до 500 тис. грн – подати заяву може чоловік або дружина ветерана. Програма покриває до 70% вартості проєкту, а одержувач гранту має створити 2 робочі місця; до 1 млн грн – подати заяву може ветеран, який зареєстрований як ФОП від 3 років. Програма покриває 70% вартості проєкту. Отримувач гранту має створити 4 робочі місця, два з яких повинні зайняти учасники бойових дій [2]. Кошти можна витратити на: меблі, обладнання та транспортні засоби для комерційного використання; ліцензійне програмне забезпечення

(до 50% коштів); сировину, матеріали, товари та послуги, необхідні для реалізації бізнес-плану, а також на тварин або саджанці для створення ферм (до 70% коштів); послуги з маркетингу та реклами (до 10% коштів); оренду нежитлових приміщень (до 25% коштів); оренду обладнання (до 30% коштів); лізинг обладнання, крім власних транспортних засобів (до 50% коштів); придбання франшизи. У разі отримання гранту грантер повинен: створити кількість робочих місць, що відповідає розміру гранту; провадити діяльність не менше 3 років; сплачувати податки [1].

Проаналізувавши умови отримання гранту та звіти Українського ветеранського фонду, а також конкурсну документацію програми «єРобота», можна дійти висновку, що отримання гранту залежить від кількох факторів, серед основних: хороша ділова репутація заявника чи заявниці, ідея проєктної діяльності та якість розробки проєктної пропозиції. А за результатами опитування, проведеного «Центром розвитку «ЧАС ЗМІН» [4] серед представників ветеранів визначено низку перепон, з якими зіштовхуються потенційні грантоотримувачі з-поміж ветеранської спільноти на шляху до отримання гранту.

1. Низька поінформованість ветеранів про грантові можливості.
2. Складність в розробці проєктних пропозицій на участь у грантових конкурсах.
3. Довготривалий процес отримання статусу учасника бойових дій.
4. Ризик отримати відмову в фінансуванні в програмі «єРобота» через наявність у відкритих базах інформації, що не відповідає дійсності.
5. Умова отримання максимального фінансування в програмі «єРобота» до 1 млн грн – щонайменше 3 роки мати зареєстрований ФОП.

Отже, за умови подолання зазначених перепон як основних, що відділяють потенційних грантоотримувачів від ефективного використання грантів, ветерани та ветеранки, а також члени їх родин мають перспективи значно швидше соціалізуватися та інтегруватися до цивільного життя. Суттєвою рекомендацією міжнародним, національним та регіональним фондам та грантовим програмам є: розробити грантові програми, які сприятимуть перекваліфікації, працевлаштуванню та наданню комплексних послуг з кар'єрного розвитку ветеранів.

Отже, аналіз грантових програм для підтримки ветеранів та членів їх родин продемонстрував значні можливості інтенсифікації процесу соціалізації, психологічної реабілітації, реінтеграції для колишніх військовослужбовців та членів їх родин. Пріоритети грантових програм

спрямовані на активну підтримку представників ветеранської спільноти, що можливо за подолання окреслених основних бар'єрів у використанні грантових можливостей ветеранами та ветеранками.

Література:

1. Гранти для ветеранів та членів їх родин. URL: <https://diia.gov.ua/services/grant-dlya-veteraniv-ta-chleniv-yihnih-simej> (дата звернення: 19.07.2023).

2. Деякі питання надання грантів бізнесу. Постанова КМУ від 21 червня 2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.07.2023).

3. Український ветеранський фонд (2023). Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://veteranfund.com.ua/> (дата звернення: 21.07.2023).

4. Центр розвитку «ЧАС ЗМІН». URL: <http://www.chaszmin.com.ua/granty-2023/> (дата звернення: 24.07.2023).